СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 174. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 27. липня, 1929. VOL. XXXVII. No. 174. Jersey City, N. J., Saturday, July 27, 1929. THREE CENTS.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН ПРОТИ ЗДЕРЖАННЯ БУДОВИ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ

ВНОСИТЬ ПРОТЕСТ ДО ПРЕЗИДЕНТА ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН, 26. липня. — Американський Леґіон, відома організація ветеранів американської армії, внесла до президента Гувера протест проти здержання урядом будови воєнних кораблів.

Американський Леґіон звертає президентови увагу, що здержанне будови кораблів не дасть Злученим Державам стати на рівній стопі з Анґлією щодо величини морських сил. Протест називає сього рода жертву односторонньою, себто робити її має тільки Америка, тоді як Анґлія з сього виносить тільки користи. Хочби навіть Анґлія не збудувала такого самого числа кораблів, якого не добуває тепер Америка, то Анґлія все ще булаби в кращому положенню.

Американський Леґіон не тільки вислав сей протест телеґрафічно, але й збирається вислати до президента Гувера делеґацію, яка має предложити сю опінію організації.

ЛЕТІЛИ 300 ГОДИН БЕЗ ПЕРЕРВИ І ЩЕ НЕ ПЕРЕСТАЛИ.

ПОПЕРЕДНИЙ РЕКОРД ПОБИТИЙ НА БІЛЬШЕ ЯК ДВІ ДОБИ.

СТ. ЛУИС, 26. липня. — Літак „Ст. Луис Робин" скінчив вчора в 7 годині 17 мінут вечером 300 годин безперервного лету, побиваючи попередний рекорд на 54 години.

Пілоти Обрайн і Дейл Джексон дають радіом знати, що вони чуються добре та думають летіти далі. Мотор теж працює добре. Вони мають радіове порозуміння з другим літаком у Тексасі, який теж літає, щоби побити рекорд довготревалости лету.

ПОСУХА В СХІДНІЙ ЧАСТИ АМЕРИКИ.

ЗБОРИ ЗАГРОЖЕНІ ЧЕРЕЗ НЕБУВАЛУ СПЕКУ И БРАК ДОЩУ.

ВАШИНҐТОН, 26. липня. — Ціла східна полоса Злучених Держав терпить через недостачу дощу. Департамент рільництва побоюється, що через посуху пропадуть збори збіжа й ярин в Новій Анґлії та середно-атлянтійських стейтах. Посуха грозить теж східній Канаді.

Вся та частина Америки не мала доброго дощу від шістьох тижнів. Найбільше терпить тепер північна частина стейту Ню Джерзі, де в декотрих містах не стає води.

Фармери Бриджпорту, приміром, котрі управляють картофлю, кажуть, що вони вже стратили від одної третини до половини збору, яка варта для них від 3 до 4 міліонів долярів.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК В АРҐЕНТИНІ.

РОЗАРІО, Арґентина, 26. липня. — Арґентинська Окружна Федерація Праці викликала робітників сього міста на довго заповіджений ґенеральний страйк, бо корабельні підприємці не хочуть згодитися покінчити портовий страйк, що почався дня 1. липня.

Місто пробудилося вчора немовби в облозі. На вулицях не ходили трамваї, фабрики станули, одні, як цукроварні, через сезонове закриття, другі наслідком страйку. З бараків викликано великі сили військ.

Ґенеральний страйк покищо захопив місто Розаріо, але він може дуже легко перекинутися на другі міста. Арґентинська Федерація Праці власне над сим уже думає.

ВИПАДОК ЧИ САМОГУБСТВО?

НЕЙПЕЛЗ, Ню Йорк, 26. липня. — Підчас ловлі риби в озері Канандайґва втопився о. Дж. Едвард Бреер, парох церкви Св. Марії в Дженесі. Як оповідав його сестрінець, з котрим він виїхав на ловлю риби, случай стався, як їх лодка була яких 50 стіп від берега; священик мав нагло похитнутися, немовби від омління, та впасти в воду. Судовий лікар скликав присяжних суддів, щоби вони орекли, чи тут був випадок.

КАЄС У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

НЮ ЙОРК, 26. липня. — Сюди приїхав по дорозі до Европи колишній мексиканський президент Плютарко Каєс. Він відмовився від усяких публичних привитань, пересівся на корабель „Іль Де Франс" та лишився на ньому цілий день, не висідаючи на беріг. У розмові з ґазетярами він висказував вдячність для Злучених Держав за ріжні добродійства супроти Мексика підчас його правління.

ЦІЛА РОДИНА ЗАГИНУЛА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПУСТИНІ.

ЕЛЬ СЕНТРО, Каліфорнія, 26. липня. — Ціла родина, зложена з 8 осіб, загинула на пустині межи сим містом і Блайтом від недостачі води. Тіла їх відкрила громада пошукувачів, зорґанізована шерифом на вістку, що двох молодих Мексиканців, їдучи автом пустинею, найшло два тіла. В однім з погибших пізнано Енріка Арменту, що кілька днів тому пустився в авті через пустиню. Найдено його тіло під деревом, під яке він, видно, сховався від соняшної спеки. Йдучи за слідом його, Мексиканці найшли яких 15 миль від нього його автомобіль. Зі стану авта видно було, що авто стануло через брак води.

Повідомлений про се уряд зорґанізував ґрупу пошукувачів. Сі найшли дві милі від авта на схід тіла двох хлопців, одного 8, другого 10-літного, а три милі ще далі тіла ще чотирох молодих хлопців, у віці від 18 місяців до 7 літ, які, видно, скулилися під деревом, шукаючи тіни. Сто кроків від авта найдено тіло матери дітей.

За послідних три добі найдено в сей спосіб погибших 17 осіб.

СТАН ЗДОРОВЛЯ МЮЛЕРА ТЯЖКИЙ.

Хоч лікарі кажуть, що стан здоровля німецького канцлера Мюлера задовольняючий, всеж він дуже важкий. Перший раз по операції лікарі дозволили його дружині говорити з мужем всього 5 хвилин. Французький міністер справ закордонних Бріян прислав йому телеґраму співчуття та побажання скорше видужати.

ТРОХИ ВТОРГУВАЛИ.

Американка Пірс з Ню Йорку, що перебуває у Ленінґраді разом з иншими американськими туристами, купила з державного музею „Ермітаж" на 30,000 долярів ріжних картин та дві старовинні ікони. Таксамо й инші члени цієї ґрупи туристів накупили ріжних артистичних річей.

ВСЕСВІТНИЙ КОНҐРЕС СХІДНИХ ЖИДІВ.

У Відні відбудеться протягом вересня другий всесвітний конґрес східних Жидів. В програму конґресу входять такі точки: питання політичної орґанізації, кольонізації, виховання і соціяльні проблеми. Також буде порушене питання боротьби проти невіруючих Жидів.

ЗАГРАНИЧНИЙ КАПІТАЛ КУПУЄ ПОЛЬСЬКІ БАНКИ.

Колись сильний львівський „Земскі Банк Кредитови" по війні став підупадати. Не помогло навіть, що „санаційні" політики взялися його санувати. Перед кількома днями більшість акцій того банку перебрало банкове віденсько-лондонське консорціюм. Так, значить, закупив його заграничний капітал. Його прекрасний дім на розі Яґайлонської вулиці вже давніше купив „Вінер Банкферайн".

ПОЖЕЖІ.

В стодолі Петра Крутія в Глубічку, борщівського повіту, вибухла пожежа, в наслідок котрої згоріло 9 господарських загород, у тому 5 мешканевих будинків. Шкода виносить 25,700 зол. Доми були забезпечені. Пожежу спричинили мабуть діти, що гралися сірничками.

В Слобідці, пов. Бережани, вибухла пожежа в стодолі Є. Коростія. Пожежа знищила стайню, стодолу, мертвий інвентар, дріб і збіжжа, загальної вартости 5,000 зол. Пожежа поширилася й на сусідні будинки. Підозрівають підпал і навіть вже арештовано одного парубка.

ПРИСУД У ПРОЦЕСІ ҐЕН. ҐАЙДИ.

Перед праським судом відбулася третя з черги розправа проти бувшого чеського ґенерала Ґайди. Цим разом прокуратура закинула йому співучасть у нападі чеських фашистів на слідчого суддю, який провадив слідство проти Ґайди. Суд засудив Ґайду на 2 місяці тюрми.

ЗВІРІ.

Львівська поліція арештувала Андрія Панаса, 53-літнього Дон-Жуана, котрий знасилував свою 13-літню дочку Олену.

ВТІК БОЖЕВІЛЬНИЙ.

Гаврило Мотуз приїхав зі Збаража зі своїм умово недужим сином до лічниці до Львова. Коли оба йшли вул. Личаківською, божевільний утік і до сьогодня його не найдено.

СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ ЗАБОБОН.

Парох римо-католицької церкви в Лестер (Анґлія), Дікс, звернувся з відозвою, щоби всі молилися за душу пароха цієї церкви, який помер три роки тому. В свойому листі він говорить, що нераз парохіяне й він сам бачили в церкві мару бувшого пароха.

ДИСЦИПЛІНАРНЕ СЛІДСТВО ПРОТИ СВЯЩЕНИКІВ.

Кількох священиків у Румунії розвинули сильну аґітацію проти конкордату. Міністер культів постановив завізвати їх до дисциплінарного суду.

МІЛІОНИ ЛЮДЕЙ ВЧАТЬСЯ ХОДИТИ.

Щоби знизити високе число нещасть на вулицях Варшави, вислала поліція на всі вулиці своїх інструкторів, які вчать цілий тиждень публику, як треба ходити по тротуарах і переходити вулицю.

КЛЯРА ЦЕТКІН ЗІРВАЛА З БОЛЬШЕВИКАМИ.

„Морґен" подає, що до Берліна прибула з Москви Кляра Цеткін, яка мимо того, що була послом до німецького парляменту, жила весь час у Москві. В соціялістичних кругах запевнюють, що причиною її відізду є конфлікт між Сталіном і комінтерном. Берлінські часописи правого і лівого напрямку заявляють, що Кляра Цеткін зірвала зовсім з большевиками.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1930.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитись в редакції по день 30. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

ФОТОҐРАФІЇ БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1930 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"

81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,

JERSEY CITY, N. J.

ДВА СОВІТСЬКІ КУРІЄРИ ХОТІЛИ ПЕРЕЙТИ ДНІСТЕР.

Румунські власти в Кишеневі були повідомлені, що два совітські курієри мають перейти Дністер. В тій ціли скріплено беріг Дністра жандармами. Обидва большевики прибули справді на румунський бік. На зазив, щоби піддалися, відповіли стрілами. Вони скрилися на румунськім березі. Охорону берега подвоїли й вислали велике число патруль, котрі мають припоручення арештувати обидвох курієрів.

ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНЕ ПРЕСОВЕ БЮРО.

За ініціятивою чехословацького міністра закордонних справ, Бенеша, створиться небавом інтернаціональне пресове бюро, яке матиме на ціли створення добрих відносин поодиноких держав. Чехословацьке правительство буде субвенціонувати це бюро 10 міліонами річно.

ГРАВ, АЖ ПРОГРАВ.

Пежановський — казали — був „заводовий" обманець, але то неправда. Він був тої думки, що на хліб не треба конечно важко працювати і у поїздах Львів-Станиславів-Тернопіль ще з одним товаришем запрошували людей грати у 3 карти, очевидно так, що все вони оба вигравали. Та оноді в поїзді недалеко Копичинець упали в руки поліції. Почалася шарпанина, побратим Пежановського вискочив вікном, а його самого притримали. Замкнули до арешту, а він в ночі виломав двері і втік. Зловили його другий раз, та вже тепер пильнують краще.

АБИ ЖІНКИ ПОЗБУТИСЯ.

В Доброполю, пов. Бучач арештували Франціщка Ліру за це, що хотів вбити жінку. Казав, що йому докучила, що він вже видержати не міг. — Тимко Порознюк з Гнилич Беликих коло Збаража підозрівав свою жінку о зраду і оноді прилапав її в хаті Данила Козуба і з револьвера застрілив.

РЕКОРДИ, ЧИ ІДІОТСТВА?

Зарозумілі та ограничені люде хочуть конечне, щоб про них балакали і тому улаштовують ріжні заклади о рекорд. До якої це глупоти доходить, видно зі статистики, яку навів недавно один французький часопис. Послухайте! В Чехах є славним один молодчина, який одним махом потрафив зїсти 101 пирогів. В Берліні такий сам мудрагель заложився, що 150-кілеву свиню зїсть за 10 днів. Двох инших аматорів слави не спить чере 72 годин. Канадієць Кумсток здобуває рекорд сніданку: через 7 годин 15 мінут випив він 85 горнят кави. Американець Рейнолд грав безперестанно 105 годин на розтяганці. Пані Реджіо заложилася, що вийде на 60 поверх хмародеру і заспіває ще пісню. Що правда — вийшла, але духу співати не стало. Рекордовим говорилом є Німець Горац, що „клапав" протягом 48 годин. Акрман з Америки має ще досить мудрий рекорд: через 48 літ він переїхав 110 країв. А й Юґс, що кермував самоходом 107 годин, ще теж мудрий чоловік. Але тамті инші — чиж то не докази людської глупоти?

НЕМА НІЧОГО ПЕВНОГО НАВКОЛО РОСІЙСЬКО-КИТАЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ

БОЛЬШЕВИКИ БОМБАРДУВАЛИ СТАЦІЮ МАНЧУЛІ. СЕРЕБРЯКОВ НА КОРДОНІ МАНДЖУРІЇ. КИТАЙСЬКИЙ ЗАСТУПНИК ПОСЛА ВИЇХАВ З МОСКВИ. КИТАЙЦІ ВСЕ БІЛЬШЕ АРЕШТУЮТЬ РОСІЙСЬКИХ РОБІТНИКІВ У МАНДЖУРІЇ.

ДАЙРЕН (Манджурія), 26. липня. — Російська артилерія бомбардувала китайську стацію Манчулі, що положена десять кільометрів від сибірсько-манджурського кордону. Бомбардування почалося після того, як китайські війська обстріляли 16 большевицьких літаків, що літали над манджурською територією.

Населення в паніці тікає в глибину Манджурії.

ТОКІО (Японія), 26. липня. — Японська телеґрафічна аґенція повідомляє з Харбіна, що російський уповноважений для переговорів з Китаєм, Серебряков, уже приїхав з Москви до стації Даврія, що положена недалеко від манджурського кордону. Тепер він вичікує відповідного моменту для почаття переговорів з Китайцями.

Китайський заступник посла в Москві виїхав до Гельсінґфорсу в Фінляндії. Там він буде вичікувати, поки „розвіються хмари" в китайсько-російському конфлікті.

Давний заступник китайського посла в Москві вже прибув до Харбіна в надії скоро розпочати переговори з представниками Москви.

Японська військова команда в Манджурії дозволила перевозити китайські війська та амуніцію по Південно-Китайській залізниці так довго, як довго не розпічнеться війна між китайськими й російськими військами.

МОСКВА (СССР), 26. липня. — Повідомляють з Хабаровська, що китайська влада в Манджурії переводить арешти тих робітників та службовців Східно-Китайської залізниці, які не стають до праці. Російські службовці, не зважаючи на заборону Китайців, стараються втікти на радянську територію.

Більш як 40 службовців залізниці арештовані останніми днями на самому кордоні біля стації Поґранічна. Вони відправлені до Харбіна в більшости закутими в ланцюхи. Загальна скількість арештованих уже виносить кількасот осіб.

НОВА ПОЗИЧКА.

КОРИСТУЮЧИСЬ ВОЙОВНИЧИМ НАСТРОЄМ У РАДЯНЩИНІ, БОЛЬШЕВИКИ ХОЧУТЬ СТЯГНУТИ З НАСЕЛЕННЯ НОВУ ПОЗИЧКУ.

МОСКВА (СССР), 26. липня. — Бажаючи капіталізувати патріотично-войовничий настрій, який тепер запанував у Росії, большевики оголошують з першого вересня підписку на нову позичку. Позичку цю вони називають „позичкою на індустріялізацію". Вона має виносити 750,000,000 рублів.

БЕЗ ЧУЖОЇ ПОМОЧІ.

ШАНҐАЙ (Китай), 26. липня. — Китайський міністер справ закордонних, Ванґ, заявив, що він сподівається, що китайському правительству пощастить залагодити конфлікт при помочі безпосередніх переговорів з радянськими представниками, не прибігаючи до посередництва якоїсь сторонньої держави. Тепер виїхав із Шанґаю китайський посол у Фінляндії, який має всі повновласти для переговорів з радянським урядом. Він поїде через Манджурію, щоб ознайомитись безпосередньо на місці з фактичним станом річей, а потім поїхати до Москви.

Стрілянину, арешти та иншу ворожу акцію, яку виявляють на кордоні Манджурії Китайці та Росіяне, Ванґ називає невідповідальними виступами дрібної місцевої влади, що не має значіння для загальної політики Китаю супроти Москви.

СПИНЯЮТЬ БУДОВУ НОВИХ КОРАБЛІВ.

АНҐЛІЯ ЗАДОВОЛЕНА ТИМ, ЩО АМЕРИКА ПРИПИНИЛА БУДОВУ ДЕЯКИХ НОВИХ КОРАБЛІВ. ТАКСАМО Й АНҐЛІЯ ПРИПИНЯЄ БУДОВУ СВОЇХ ВІЙСЬКОВИХ КОРАБЛІВ.

ЛОНДОН (Анґлія), 26. липня. — Тут викликало велике вдоволення розпорядження президента Гувера про припинення будови деяких нових військових кораблів. В цьому всі вбачають перший реальний крок до фактичного обмеження збройння на морі.

У свою черґу уряд Мек Доналда також наказав припинити будову нових анґлійських кораблів, щоби тим показати добру волю Анґлії до обмеження зброєння.

ПАПА ВИЙШОВ З ВАТИКАНУ.

СОТКИ ТИСЯЧ НАРОДУ БУЛИ СВІДКАМИ ПЕРШОГО ЗА 59 РОКІВ ВИХОДУ ПАПИ.

ВАТИКАН СИТІ (Ватиканська держава), 26. липня. — Папа Пій XI перший раз після упадку папської держави 59 років тому, вийшов з добровільного увязнення у Ватикані. Він вийшов на площу перед собором св. Петра й благословив більш як 300,000 народу, що зі всіх сторін Італії та з инших країв світа зібралися тут. Порядок підтримувала папська ґвардія та 15,000 італійського війська з фашистівськими відділами.

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ УГОРЩИНИ.

БУДАПЕШТ (Угорщина), 26. липня. — Після того, як соціялістична партія Угорщини заявила, що вона буде вести пропаґанду серед европейських соціялістів за ревізію тріянонського мирового договору лише тоді, коли державний устрій угорщини здемократизується, премієр-міністер Бетлен заявив, що він скоро оголосить деякі реформи, які значно здемократизують уряд Угорщини. Крім того соціялістична партія Угорщини буде леґалізована й зможе отверто провадити свою партійну роботу.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧЕСНОЮ КОНКУРЕНЦІЄЮ.

До нюйорського порту приїхав оноді новий німецький парохід „Бремен", збудований недавно в Гамбурзі Північно-Німецьким Лойдом. Корабель зробив свою дорогу за рекордовий час, себто скорше, як другі кораблі до сього часу, бо переїхав Атлянтик з Шербурга, в Франції, до Ню Йорку за 4 дні 18 годин. І здобув він сей рекорд мимо перешкод, бурі й мраки.

Природна річ, що того рода осяг нажене й „Бременови" й його підприємству багато бизнесу. Богато з того бизнесу, зисканого Північно-Німецьким Лойдом, утратять другі підприємства. Звичайно, ніхто не любить тратити бизнесу й ніхто не любить побідного конкурента. Чим більша побіда „Бремена", тим більша невигода для других корабельних ліній.

Дехто мігби тому сподіватися, що другі корабельні лінії дадуть вислів свому невдоволенню з поводження „Бремена" та Північно-Німецького Лойда. Можнаби ждати, що в відповідь на вихвалювання для „Бремена" конкуренти почнуть кампанію поменшування заслуг „Бремена". Відомо, шкалювати дуже легко всякому, хто тільки хоче шкалювати. Хто хоче пса вдарити, той бука вже найде. Першим буком, що так і напрошувався се факт, що „Бремен" є власністю німецької фірми, а Німці се недавні воєнні вороги Америки. Щож було лекше, як промовити до останків сильної колись ненависти до Німців?

Тимчасом ми не бачимо нічого подібного. Ні один конкурент не позваляє собі на лайку проти Німців. Навіть французькі підприємства, яким побіда Німців певно сидить колькою в печінках, сілн тихо, ба навіть величають німецький подвиг як важний причинок для розвою торговлі світа. Всі просто конкуренти прилучуються до похвальних гимнів некорабельних підприємств для вправних німецьких моряків і будівничих.

Не лаються конкуренти Німців, але й не сидять зі заложеними руками. Англійська „Кунард Лайн" заповідає перебудову корабля „Мавретанії" так, щоби він знова держав рекорд у перепливі через Атлянтик. Англійська „Гвайт Стар Лайн" будує „Овшієник", котрий буде й більший і скорший від „Бремена". Американці собі збираються затьмити Німців і Англійців. І очевидно, Французи збираються побити усіх.

Так світ відповідає на здобуток противника. Не поменченнем осягів противника, не пустою критикою, і очевидно, не лайкою, а здоровою конкуренцією. Пуста критика, поменчуванне заслуг, лайка нічого не доказалаби. Се страва для дураків. Світ хоче не їди, а подиву для осягу. Не слів, а діла, ще кращого, ще висшого, ще справнішого. Такий світ поступає вперед, а пустомели, що вдоволяються критикою, поменчуваннем заслуг і лайкою, постійно йдуть назад.

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ НА КОНҐРЕСІ МІЖНАРОДНЬОГО ЖІНОЧОГО СОЮЗУ В БЕРЛІНІ В ЧЕРВНІ 1929 Р.

Конґрес Міжнародного Союзу для політичних прав і громадської праці жінки відбувся в днях 12—25 червня б. р. в Берліні. Був це ювилейний Конґрес Союзу з нагоди 25-ліття істнування, тому то характер його був дуже поважний і величавий.

Союз для політичних прав і громадської праці жінки є це найбільша міжнародня жіноча орґанізація, до якої належать представниці 46 держав світу. В Конґресі взяло участь біля 1000 делеґаток та сотки гостей, між ними багато делеґаток з екзотичних країв. Союз Народів, Міжнародне бюро праці й інші міжнародні установи прислали свої заступниці. На відкритті і на публичних вечірних мітінґах публики було поверх 5000.

Пленарні засідання Конґресу зачалися 17. червня, одначе вже від 12. VI. відбувалися вступні засідання, наради комісій та засідання Міжнародного Виділу (себто екзекутиви разом з головами афіліваних товариств).

Українська делеґація була вислана Централею жіночих орґанізацій на західно-українських землях, Союзом Українок у Львові, який від р. 1923 є членом Міжнародного Союзу і задержав досі цю позицію, хоча підставою членства в Міжнароднім Союзі є принцип державности.

В цей спосіб українська делеґація заступала на Конґресі Україну нарівні з делеґаціями вільних державних народів. Величаву салю пленарних засідань прикрашував поруч інших прапорів і наш синьо-жовтий прапор, а другий менший дефілював нарівні з іншими в часі офіційного відкриття Конґресу та при інших маніфестаціях.

В рямках „Міжнародного Базару", який улаштовано на дохід Конґресу, велике зацікавлення викликав український столик з народніми вишивками, гуцульськими деревляними виробами, керамікою та писанками. Всі ті зразки українського народнього мистецтва були це дари філій „Союзу Українок". Всі річи з українського столика були випродані вже другого дня Конґресу.

В склад української делеґації входили з краю: пос. Мілена Рудницька, Ірина Макух-Павликовська й Олена Шепарович та дві Українки, які перебувають у Берліні: Ольга Федак-Коновалець й Ольга Островська.

Поділ праці між делеґатками був слідуючий **Мілена Рудницька** була головою делеґації, відбула перед Конґресом ряд розмов з президенткою Міжнародного Союзу, п. Corbett Ashby, з секретаркою п. Gourd та з іншими членами Екзекутиви, в наслідок чого справа членства Українок в Міжнароднім Союзі, заквестіонованого на протязі останніх місяців Екзекутивою, не була розглядана Конґресом. Брала участь в засіданнях Міжнародного Виділу. Співпрацювала в двох комісіях, а саме в Комісії Миру та в Комісії політичної праці жінки. На засіданні Комісії Миру дня 14. червня поставила поправку до резолюції в справі розоруження й осудження всякого рода насильства. Ця поправка ішла в цьому напрямку, щоби побіч гнету політичного й економічного, про які говорилося в первісній редакції резолюції, осудити також гнет в культурній ділянці (винародовлення чужою школою, спинювання культурного розвитку і т. п.). Поправка, після відповідного умотивування її п-нею Рудницькою, була принята Комісією і опісля Конґресом. На засіданні Комісії Миру дня 20. червня п-ні Рудницька забирала голос в дискусії над діяльністю Комісії в майбутньому, говорила про відносини на Сході Европи, де ідея самовизначення народів ще не здійснена та про необхідність присвятити Сходови Европи пильну увагу. На засіданнях Комісії політичної праці жінки в днях 15 і 19 червня п-ні Рудницька забирала тричі голос. З доручення тієї Комісії реферувала на пленум Конґресу дня 22. червня справу праці жіноцтва в політичних партіях, мотивуючи зайвість і шкідливість творення окремих жіночих секцій в партіях.

Дня 18. червня виголосила п-ні Рудницька промову на великих публичних зборах в салі німецького Райхстаґу (парляменту), на яких промовляли парляментаристки ріжних країв. П-ні Рудницька говорила про умови праці жіноцтва поневоленої нації та про завдання парляментарної заступниці такої нації. П-ні Р. заясувала, що для політичної діячки недержавної нації боротьба за права жінки є рівнозначною з обороною національних прав. Ця промова була дуже горячо принята многотисячною публикою і пресою та зєднала українській делеґації симпатії і повагу Конґресу. Тому, що велика саля засідань Райхстаґу не могла помістити тисячів народу, відбулися рівночасно ще два паралельні віча так, що п-ні Р. повторила свою промову одного вечера три рази.

П-ні Шепарович була секретаркою і касієркою делеґації і як така полагоджувала всі технічні справи і письма. Співпрацювала в Комісії рівної моралі і поборювання торговлі жінками та в Комісії жіночої поліції. Була членом скрутаційної Комісії при виборах Екзекутиви.

П-ні І. Макух-Павликовська була членом Комісії незамужної матері і її дитини і Комісії рівноправности жінки в законодавстві. Занялася уладженням українського столика на Міжнародньому Базарі. Звиджувала соціяльні установи в Берліні.

П-ні О. Федак-Коновалець була членом Комісії для рівних умов праці, приладила прапори та підготовила приїзд делеґації (подбала про звільнення від візових оплат, мита і т. п.). Брала участь у дефіляді на мировій маніфестації з українським прапором.

П-ні О. Островська, студентка Високої Торговельної Школи, брала участь в нарадах жіночої молоді, які відбулися в рямках Конґресу.

Кромі ділових нарад Конґресу відбувся цілий ряд офіційних і приватних прийомів, на яких українські делеґатки мали нагоду робити приватні знайомства та інформувати чужинки про українську справу. На великому прийомі в готелю „Кайзергоф" дві делеґатки появилися в народніх строях (стилевих полтавських), чим звернули на себе загальну увагу.

Голоси чужої преси про українську делеґацію на Конґресі.

Офіціяльні конґресові справоздання та берлінська преса присвячували українській делеґації, головно виступови п-ні пос. Рудницької, дуже прихильні згадки.

В Конґресовому комунікаті про міжнародній Базар читаємо: „Багацтвом красок визначаються вишивки і писанки з України".

Докладний зміст промови п. Рудницької, виголошеної на мітінґу парляментаристок дня 18. червня, вийшов на 3 сторінках машинового письма як офіціяльний конґресовий комунікат (його переклад був поданий в Ділі ч. 142. з 29. VI). На другий день після мітінґу майже всі берлінські щоденники подали в скороченні зміст промови п-ні Р., подаючи від себе прихильні коментарі. І так: Фоссіше Цтґ. ч. 284 з 19. VI. пише: „Невгаваючими оплесками дякувала публика українській бесідниці..., а Дайтше альгемайне Цайтунґ: „Бурю оплесків викликали виводи Українки, Мілени Рудницької, посолки до польського сойму..."; „Дас Дайтше Таґеблят" (націоналістичний орган) з дня 29. VI. в передовиці п. з. „Для Миру і Союзу Народів", критикує становище німецької делеґації на Конґресі, закидуючи їй недосачу патріотизму і національної гідности. Автор статті протиставить цьому становищу німецької делеґації виступ п. Рудницької, про який пише: „Нічо нового ні інтересного не можна там (себто на Конґресі) було почути до хвилини, коли парляментарна представниця українського народу в польському соймі, п. Рудницька, увійшла на трибуну і мала відвагу піднести справу поневолених націй і національних меншостей". (Тут слідують довші цитати з промови). „Невгаваюча буря оплесків, яка дякувала цій неустрашимій жінці, була доказом, що багато, багато делеґаток відітхнуло свобідно, немов висвободжені з тяжкого натиску, який ваготів на них в попередніх днях Конґресу".

„Остверопеіше Кореспонденц" з 28. VI. 1929. помістив статейку п. з. „Жінки Сходу Европи на Ювилейному Конґресі Міжнародного Союзу в Берліні" в якій м. ін. пише: „Більше ніж інша делеґація звернули на себе увагу делеґаток, гостей і німецького громадянства представниці України. Велике зацікавлення викликали українські народні строї і зразки українського домашнього мистецтва. Одначе важнійший був успіх, який віднесла українська делеґація через промову своєї провідниці, п. Мілени Рудницької, з нагоди вечірного мітінґу парляментаристок в німецькому Райхстаґу". Дальше поданий є зміст промови п. Р. В кінці статті читаємо: „Цей успіх українського жіноцтва слід горячо привитати, бо він є доказом, що українські жінки бажають працювати над культурним і господарським піднесенням своєї нації, та що вони, маючи повну свідомість відповідальности за майбутність своїх дітей, протиставляться всім винародовлюючим впливам, які хотять спинити національний розвиток українського народу".

„Украіне-Беріхт" („Українські звідомлення", видавані на німецькій мові українським пресовим бюром в Берліні) присвячують ціле число з 29. VI. з нагоди Міжнародного Конґресу українському робітничому рухові.

Орґан „Союзу Німецьких Громадянок", „Міттайлюнґен", передрукував промову п-ні Рудницької в цілости, а віденський щоденник „Наєс Вінер Журналь" помістив інтервю з нею.

В. Кедровський.

1919 РІК

(29)

У ВІДНІ.

Перші враження. — Не можемо дістати віз. — Не треба покладатися на Антанту. — Моє „інтервю". — Воюємо не проти большевиків, а проти Росії. — Що ми жадали від Антанти. — Австрія арештувала українські гроші. — Штаб у Рівному. — Васильківський „гандель". — Винниченко — Беля Кун. — Через комуністичну Угорщину.

14. лютого. О 10. годині ранком приїхали до Відня на „Ост Бангоф". Звідси урядовець українського посольства у Відні відпровадив нас до „Ґранд Готелю" на „Карльс Рінг Штрасе". Відразу треба було розпочати турботи про постачання себе хлібом, бо у Відні його така недостача, що новоприбувшим не дають карток на хліб.

17. лютого. Трохи оглянув місто, а головно розглянувся в місцевих обставинах. Намітив собі працю над збиранням потрібних відомостей та налагодженням контакту з чужинцями, потрібними мені. Все це робить д-р Я. Савчак, який є просто незамінением робітником для цього, хоч їде в місії як торговельний агент.

Тимчасом оглядав місто. Віденьробить вражіная напів мертвого міста, бо рух на вулицях дуже повільний. Тут, таксамо як у Будапешті, вся поліція та жандармерія знаходиться на своїх місцях і підтримує лад по старому. Лад і спокій скрізь був повний, не зважаючи на те, що вчора й сьогодня провадяться вибори до парляменту. Ніде не бачив я жадних маніфестацій, або яких инших виявів виборчої пропаґанди, хіба були лише численні летючки, що були розкидані з літака. Правда, бачив я одну жидівську, на зразок нашої київської, демонстрацію. Це їхала на одному тягаровому авті невелика група Жидів з „плякатами" й прапорами. Але вони виглядали якось мізерно й перелякано, немовби то демонстранти боялися порушити загальний спокій і порядок у місті.

У Відні роблять на мене велике враження численні памятники. Видно, що Німці вміють шанувати своїх великих людей. Майже в кожній вулиці, біля кожного державного будинку стоїть чийсь памятник. Всі вони ріжних форм і роблять артистичне враження. Взагалі у Відні монументів дуже багато, таксамо, як і будинків, прикрашевих артистично виконаними людськими фігурами, або зображеннями з мітольогії та з живого й рослинного царства.

18. лютого. Довідався про страшну річ. Не хочеться вірити, щоби це була правда. Але катастрофальний спад курсу українських грошей на біржі підтверджує, що це правда. Говорять, що українські війська зробили великий жидівський погром у Проскурові. Коли справді так сталося, то значить, що наша армія розложилася. Чорти мене винесли за кордон. Краще, колиби був там, то може чим прислуживсяб у піддержанню дисципліни в армії.

Мимо всієї огидности з морального боку, погроми це страшна річ для самої української ідеї, а також для боєздатности армії. Але не хочеться вірити, щоби у нас дійшло до такого страшного стану розкладу й дезорґанізації. Мабуть чутки перебільшено.

Сьогодня посол О. Лотоцький виїздить до Праги, щоб там у Французів дістати візу до Царгороду. Я кілька разів був у нашому віденському посольстві, що залишилося тут ще з часів Скоропадського. Почуваю, що воно цілковито чуже Директорії й кожен республиканець та демократ чується там чужим. Тому я рішив мало заходити туди, а свої військові спостереження вести на власну руку, підобравши собі для цього відповідних людей.

З постачанням влаштувався так, що з української станиці для полонених мені доставляють кілька бохонців хліба до готелю, а тут уже я його розпреділюю поміж членів нашої місії та й инших, кому стане.

Ближче познайомився з членами української військово-санітарної місії на чолі з доктором Окопенком. Крім нього в склад її входять доктори: Горбенко, Холодний та старшина Чайка. Враження від всіх дуже гарне. Люди працьовиті, чесні, щирі й демократи.

На вулицях Відня впадає в око занадто велика скількість тяжко покалічених людей. Це наявний доказ „гарної" гарматної стріляними на фронті ворогів Австрії

Стрічаються у Відні французькі, англійські, італійські та сербські жовніри. Правда, їх тут не багато. Також стрічається багато Поляків та трохи Українців. Це все ті, що відокремлені з австрійської армії, готуються повертатися до своїх армій.

19. лютого. Оглядав цісарський дворець „Гофбурґ", а також костел, де поховані австрійські цісарі. Поміж дуже багатими гробами посеред склепу стоїть на підвищенню зовсім проста, чорним оксамітом обтягнена труна, з срібним галуновим хрестом нагорі. Це труна Франца Иосифа. Нарід, що поїздить зі всіх сторін Австрії, тисячною чергою проходить біля труни. Кожен побожно спиняється на хвилинку перед нею й, доторкнувшись до неї двома пальцями, йде далі. Видно, що любов до свого „цісаря" ще глибоко жие в народі.

6. березня. Минуло два тижні, як посол О. Лотоцький в Празі, але й досі Французи не дають візи. Я почуваю себе значно поздоровівшим. Увесь час стараюся як найширше поінформуватися в міжнародній ситуації та особливо вияснити те, що для нас потрібне знати в нашій визвольній боротьбі. Маю вже досить широку сітку потрібних людей і перші свої відомости вже переслав до С. Петлюри.

Висновки з цих відомостей такі: На Французів покладатися нема чого, бо вони не мають своїх свіжих військових сил та і в армії й державі не так спокійно, щоби вони могли кидати свої війська нам на допомогу. Те, що вони роблять спроби формувати в Европі армію з полонених Росіян та добровольців, буде лише даремною витратою грошей. З тієї затії нічого не вийде путнього. Большевизм в тій чи иншій формі може перейти всю Европу, а то й увесь світ. В Німеччині навіть заклятих ворогів большевизму примушує ставитися до нього прихильно те, що Франція ставить їй неможливо важкі умови миру. Щирі німецькі патріоти висовують можливість утворення большевизму в Німеччині, бо вони певні, що Антанта не зможе окупувати всю Німеччину, щоби продиктувати большевикам свої мирові умови, як це вона робить тепер, коли в Німеччині демократичний уряд. Спостерігається прихильне відношення до Українців Німців та Угорщан. Чехи лукавлять супроти нас. Назовні вони нібито прихильні до Українців, а в дійсности виступають проти наших державних змагань та формують на своїй території російські добровольчі відділи, що мають боротися за „єдину Росію", а Українців стараються переслідувати. Треба покінчити всякі переговори в Одесі з Французами й нічого путнього від того не чекати.

За цей час я у Відні познайомився з багатьома Українцями, що тут перебували і від кожного старався, непомітно для нього, добути відомости, потрібні мені для своїх спостережень. Частенько бачився зі старим лікарем, адміралом Я. Окуневським і від нього дечого багато довідався цікавого про стару Австрію, що вияснювало мені багато сучасного. Частенько заходив до полковника Вариводи, що працював у австрійському військовому міністерстві, де він боронив інтереси Галицької України в комісії по розділу майна старої австро-угорської держави.

7. березня. Нічого цікавого. Все більше переконуюся, що Французи для нас не мають великого значіння на Великій Україну. Їздив до Бадену. Цей курорт славиться своїми сірчано-залізними джерелами. Дуже гарна, чудова околиця його. З одного боку широка долина, аж до Угорщини, а з другого високі альпейські гори, вкриті густим сосновим лісом. Їхав до Бадену й назад електричним трамваєм. Місто маленьке, але тримається в чистоті і порядку. Біда лише, що не міг знайти нічого попоїсти, бо в реставраціях нічого нема, крім капусти.

(Дальше буде)

Г О Л О С З К Р А Ю.

ДО ХВАЛЬНОЇ ПРЕЗИДІЇ ОБЄДНАННЯ В АМЕРИЦІ.

Хвальна Президіє:

Головний Виділ Українок у Львові почувається до милого обовязку зложити „Обєднанню" в Америці щиру подяку за дар на „Фонд Делеґаток" в сумі 100 (сто) американських долярів.

Лише завдяки Вашій цінній матеріяльній допомозі, яку в час одержано, був Головний Виділ в змозі вислати на Конґрес в Берліні свою делеґацію.

Головний Виділ Союзу Українок може з вдоволенням впевнити Вас, що жертва ця не була змарнована. Українська делеґація працювала по своїм силам для пропаґанди української справи а діяльність представниць українського жіноцтва на Конґресі причиниться певно до цього, що наш Народ добуде собі для своїх змагань зрозуміння та пошану культурного світу.

Остаємо з правдивою пошаною.

За Головний Виділ Союзу Українок у Львові:

Мілена Рудницька, голова;
О. Паліїв, секретарка.

В прилозі пересилаємо точний звіт з Конґресу.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. П., Честер, Па. — Новинка (не оголошення!), про яку Ви згадуєте, перебрана зі старокраєвих часописів. Ближчі подробиці про цю справу мігби Вам дати хіба якийсь лікар.

НА ТЕМИ ДНЯ.

За, чи проти війни?

Московські комісарчуки, що працюють в Америці серед української несвідомої робітничої маси, ставлять питання, чи „Свобода" за війною, чи проти війни? Смішне й наївне питання для того, хто вміє читати, а головне розуміти прочитане. „Свобода" вже нераз говорила на своїх сторінках, що **вона проти всякої війни, що вона проти всякої інтервенції проти большевицької Росії.** Таке становище „Свободи" випливає не з любови до Росії взагалі, чи до большевицької зокрема, чи з пацифістичних переконань, бо в пацифізм „Свобода" не вірить, а виключно з інтересів української державности та з інтересів цілого українського народу.

Деб Росія не воювала, чи на Далекому Сході, чи в Туркестані, чи на півночі, чи на заході, скрізь вона пішле на убій Українців. Лише тому, хто нічого не хоче знати, або нічого не може розуміти, не відомо, що всі сибірські стрілкові полки, всі туркестанські стрілкові полки, всі фінляндські стрілкові полки та полки, положені на західному кордоні бувшої Росії завжди комплектувалися з Українців. Навіть російсько-японську війну вели Українці — не лише ті, що були в сибірських стрілкових полках, але й ті, що були в корпусах, положених на Україні. Росія, маючи під боком своїх рязанських, чи яких инших вояків, не післала їх на убій на Далекий Схід, але післала Українців. Так само й тепер большевики комплектують всі свої війська по старим царським плянам. Вони, таксамо як за часів царату, Українців шлють на службу в ті військові частини, які призначені для боротьби з „внешнім врагом", а в ті частини, що призначені для боротьби з „внутрішнім врагом", вони посилають своїх рязанських, тверських, ярославських та инших „мужичків". Отже „Свобода" проти війни, бо вона не хоче, щоб українського селянина та робітника слали на убій за інтереси Москви, а на місце його присилали на виживлення та для „поддержания порядка" московського неробу, який „вєрой і правдой" служить кождому правительству, аби лише воно його годувало та не посилало на війну.

„Свобода" проти війни тому, що вже досить того винародовлення, яке принесли на Україну московські большевики. Досить уже тих пять міліонів нашого найбіднійшого населення, справжніх пролетарів, що загинули підчас голоду в 1923 році. Досить вже того, що тепер 75% дітей на Україні рахітичні, хворі на сухоти, на блідокровну неміч і т. п. Досить уже кретинів, ідіотів та морально зіпсутих до останньої межі дітей і підлітків, що тепер масово спостерігається на Україні. Досить уже для українського народу сифілісу та инших пошестей, які принесли на Україну московські червоні матрози та московські червоні полки, що заразили ними цілі села, цілі волости й повіти України.

Ось одна частина причин, чому „Свобода" проти війни.

За кожну війну Москва розплачується коштом українського народу, коштом українських земель. Так робив царат. Таксамо роблять большевики. Ще не забутий рижський мир, яким большевики подарували Полякам 7 міліонів українського народу, щоби лише себе вратувати при владі, бо рязанський та ярославський „мужік" не хотів битися за українські землі, а послав делегації до Москви тікаючи від польської армії, яка тоді була мало чим ліпша від теперішньої китайської армії.

Кожен, хто вміє розбиратися у фактах та обставинах, розуміє, що на Україні й на инших „окраїнах" Росії, а також і в більших промислових районах самої Московщини, йде процес нового накопичування революційних сил народу, що нарешті приведе до нової революції. Для принципових ворогів большевизму та інтернаціоналізму далеко краще, щоби большевики загинули від руки своїх власних народних мас, ніж малиби впасти в боротьбі зі зовнішнім ворогом. Коли сам нарід поховає свою „улюблену" владу, тоді вона буде скомпромітована на віки. Коли вона впаде під натиском зовнішнього ворога, тоді вона ще покриється авреолом як жертва „світового імперіялізму".

„Свобода" тому проти війни, що вона знає силу большевицької Москви на Україні й не вірить в її довговічність там та бажає, щоби сама ідея большевизму, яка противна й ворожа українському народові, була похована на віки й похована зі соромом для її протагаторів.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ.

Пікнік на дохід Сиротинця.

Дня 21-го липня 1929 року відбувся в нашій місцевости пікнік на дохід Сиротинця УНС. Загальний прихід виносив $173.89
З того розхід був 94.93

Осталося для Сиротинця $78.69

Комітет, зложений з відділів У. Н. Союза та з Українського Запомогового Кружка, старається о допомогу на будову Сиротинця УНС.

Хтоби хотів довідатися про повний звіт з цього пікніку, того прошу удатися до фінансового секретаря: Anton Nahrebetsky, Box 154, Westfield Ave., Rahway, N. J.

Чесна громадо! Просимо не забути, що другий пікнік на дохід Сиротинця, відбудеться 1-го вересня 1929 у пана А. Нагребецького, Westfield Ave., Rahway, N. J.

Михайло Радванський,
Бавнд Брук, Н. Дж.

ЯК БУЛО КОЛИСЬ.

В Англії від 1866. року є право, що шлюб повинен бути скінчений найпізніше в 3. год. пополудні. Колиб церемонія шлюбу перейшла цей речинець, духовна влада може уневажнити шлюб без чиїх небудь старань. Щойно тепер стараються зірвати з цим правом. — Ще в 1711. році в Прусії відтинано військовим дезертирам за кару ніс і вухо. — На основі кодексу німецького цісаря Карла V. при екзекуції засудженого кат виголошував промову, в якій просив прощення у засудженого за те, що спричиняє йому біль. По екзекуції кат звертався з димлячим іще мечем до суддів і питав: „Чи я добре зрубав?" „Ти зрубав згідно із законом і згідно з провинами бідного грішника" відповідали судді. — „Коли так, то слава Богу і мому вчителеві, що так добре вивчив мене цього мистецтва!" — У середньовічних часах кождого десятого зпоміж засуджених на смерть віддавано за труд катові, а цей міг із ним зробити, що хотів. — 218 параграф німецького закону був такий: „Коли лікар оперує хорого зі смертельним висідом, треба йому відрубати руки. Це саме треба зробити, коли лікар позбавить хорого ока".

ЗОЛОТА ЦАРИНА АМЕРИКИ.

Згадуючи про Аризону, неоден буде торочити, що се недавна пустиня, отже там нудно, хоч і плодовита та богата земля тепер.

Нічого подібного! Український кольоніст, що з грудий матери виссав замилування до краси природи і до поетичного життя, знайде тут усе, що може запрятити його буйну фантазію. Коли українська народна пісня пригадує Українцеви набої з татаровою і на козацькі могили, то тут знайде майже теcаме. Століття тут велися тутки бої межи диким племенем Апашів і мирними жителями, покі остаточно армія Злучених Держав не розбила на порох дику індійську орду 1870 року й не поскидала їх трупів в пропасть, звану від сього часу „Кеніон Кістяків". А перекази про боротьбу з Апашами і сліди сеї боротьби видко на кождому кроці. Таксамо сліди якоїсь давної цивілізації, зі звалищами, письмом і т. и.

Хочете бачити могили? Може Верховину? Може долини серед гір?

В ніодній части Америки не знайдете стільки краси і див природи, що маєте в Аризоні, а спеціяльно в околиці міста Фінікс, де власне пропонується землі на поселення для Українців. Троха дальше на півночи находиться се найбільше диво природи, Гренд Кеніон, на згадку котрого колишні Індіяни падали на лице, неначе перед Богом. Кромі сього в недалекій околиці є 11 инших так званих Національних Памятників, 9 пречудних Національних Лісів, не згадуючи про Мальовану Пустиню та инші дива.

Люди з цілого світа приїздять до Полудневої Аризони, щоби налюбуватися і сонячним климатом і природними чудами. Рожі цвитуть там в кождім місяцю, з вимком серпня (Августа), а земля родить там 300 днів в році. Ізза тих прикмет полудневу часть Аризони, а властиво околицю міста Фінікс з лучем яких 40—50 миль довкруги, називають **„Золотою Цариною Америки".**

І власне в тій Золотій Країні Америки мають Українці нагоду завластити землю, управляти її, заложити своє громадське життя, плекати свої давні звичаї, співати історичні пісні і творити нові. На Сході Америки ми стали яловими, закостенілими філістрами, на Заході віджиє в нас жива натура, історична традиція і творчий дух вольного народу.

І серед сього будемо будувати наші нові господарства. Будемо користуватися дотеперішною життєвою практикою і глядіти на економічний бік справи. Наперед оцінимо, що нам ліпше плекати, та що нам принесе найбільші зиски. Бо хоч Аризона країна поезії, то господарство не поезія, а бизнес. Тому на приклад сядемо наперед з олівцем в руці і обчислимо:

Який зиск принесе нам земля, коли на ній плекається альфальфа? А може ліпше взяти землю, засаджену деревами „грейпфруту", хоч і дорожче коштує? Може ліпше заложити молочне господарство? Може огородовину: салату, бараболі, канталупи? Може пасіку? Може курячу фарму? Може годівлю безрог? Може бавовну?

На все тут є місце, і в нікой части Америки не найдете стільки федеральних чи стейтових або повітових господарських заведень, що тут. Все те заложене і ведене великим накладом гроша для допомоги кольоністам. Здовж і поперек наводнених фарм є побудовані дороги, щоби можна забирати земельні і инші плоди і відвозити їх до централь збуту. Молочні і сметанкові стації улекшують фармерам збут молока. Електрика, продукована при помочи води зі штучних озер, є дешевша, ніж в инших частях Америки. Залізниця, що переходить через кольонізовані простори, пронизана стаціями, заосмотреними штучним ледом для вдержання свіжости салати, канталюпів та инших сезонових продуктів.

Все те вказує на життя, на рух, на підприємчивість, про які міські люди звичайно не думають. А серед праці благодатний, чистий, свіжий воздух!

Хочете все те оглянути своїми очима і переконатися, що се правда? Чому жалувати 60 доларів на проїздку до Аризони у вигідних спальних возах в обі сторони? Для самої науки варт заінтересуватися отсею превеликою справою!

Не відкладаймо доброї постанови, а голосімся сейчас на велику прогульку залізницею Содерн Пасифик з початком вересня і голосіться громадно до українського Відділу:

ARIZONA MODEL FARM CORP.
Ukrainian Section
(Огол.) **Д-р Семен Демидчук, управитель**
30 E. 7th St., 2nd floor, New York City.

Володимира Вільшанецька.

НАШІ ЛЮДЕ.

В 1914 році, в перших днях вересня, Коломия дрожала від переляку. Доходили вісти, вже не глухі а явні, що ворог наближається.

Люде бентежилися. З німим болем остраху глядїли одні другим у вічі. Кождий бажав забезпечитися, а не знав, яким чином. Знакомі знакомим витали все одним питанням: що робити? Уряд і чужинці виїхали, автохтони і бідні люде по хатах поховалися.

У мене, не знаю чому, ляку не було. Небезпека, велика небезпека, все потягала мене. Якесь ожидання, не так страшного як величного, огорнуло мою душу. Думала, що буря перелетить скоро, а сонце засяє. Я сподівався для мого народу — волі.

Не вступлюся зі своєї землі, думала я.

Одної днини, смерком, пішла я в місто. І остовпіла. Коломия немов вимерла. Улиці освітлені ясно, а на улицях ні живого духа. В вікнах чорно, не світиться. Над вікнами ікони Божої Матери у кождій хаті, де лише жили християне.

Щось торжественного несось у воздусі, якесь нещастя віщувала ся тиша.

Аж тепер огорнув мене страх, немов нічю на кладовищі. Страх такий, як перед подувом смерти. Умерло місто. Те гамірне, рухливе місто, многими тисячами людей схвильоване. Лиш хати-гробі полишилися з темними челюстями вікон, з могильним сумом.

Страх почав мене гнати. Я втікала з ясних улиць середмістя до дому. За мною, здавалось, гнали духи тих, що вивтікали.

Нараз — на скруті улиць стрінула я чорну стать знакомої людини.

— І ви тут?

— І я.

— В місті нема нікого... Я вийшов шукати фіри... Жінка конче хоче їхати...

Голос його щораз врився.

Вже й ті втікають — шибнуло мені через голову — а я?

— Деж тепер фіри взяти — кажу голосно — в місті ані живого духа

— Є — каже він — коло „Народного Дому". І прощається поспішно.

Хильцем щезає з улиці Шевченка, а я в сій хвилі рішаюсь: Тікати! — підшиптує мені острах.

Завертаю в улицю Шевченка і з ляком глядю фіри.

„Народний Дім" сяє світлом у всіх вікнах. Якесь торжество — думаю — але тихе, сумне. Не чути співу, ні гамору.

Під „Народним Домом", здовж улиці Шевченка, стоять довгим рядом фіри. Фіри самі, без візників. На одній лише сидить старий Гуцул, а при нім мій знакомий.

— Ви звідки? — питає Гуцула.

— З гір. Ми привезли хлопців до стрільців.

— Бійтеся Бога! — каже знакомий — вони йдуть прямо на штики! Таже Москалі вже в Станиславові...

— Е, — каже Гуцул флегматично— вони по то й ідуть, щоби з Москалем битися.

Поміж фірами побачила я один фаетон і радісно побігла до нього.

Не люблю їхати возом, а ще у далеку дорогу.

При фаетоні нема нікого. Чекаю, жду, жду і годі діждатися.

— Деж фірман відси? — питаю Гуцула.

— Заждіть, панночко, він прийде.

Приходить врешті легінчик, може вісімнацятьлітний. Ставний, гарний, як орел буйний, як ластівка звинний. Цікаво й сміло глянув на мене.

— Це твоя фіра? — питаю.

— Ні, це єгомость дали — стрільців відвезти. Професор не вертає.

— А можеби ви мене взяли в гори?

— Ви хочете тікати? Боїтеся?

— А ти ні?

— Ні. Якби я боявся, то не йшов би на війну.

— Бо ти ще війни не видів. Думаєш, це іграшка. А війна — то смерть, певна згуба. Не вернеш з неї, небоже...

Легінь задумався. Мої слова вразили його глибоко. Сперлікоть на фаетон, на руку сумно склонив голову. Видко, з собою боровся. Нараз прокинувся веселий.

— Е, — сказав рішучо — раз мати родила!

— А ви як, самі, чи з ним? — випитує знов.

— Сама, не маю пана.

— Як же це може бути? — дивувався щиро — ви троха вже й старі і не маєте пана?

— Ні.

Надійшов учитель і я йому розповіла, хто я. Він згодився забрати мене з собою.

— Їдьте, їдьте, пані, в наші гори — докинув легінчик. В наших горах не треба вам боятися!

Старі газди повиходили також з „Народного Дому", з синами прощаються.

При одній фірі чую слова:

— Бери, сину, хліб з торбою, бери. В дорозі, хто має хліб, той пан — говорить якийсь газда, плачучи.

Сідаю у фаетон, учитель побіч мене.

— Берете що з собою, пані? — питає мене фірман.

— Беру кіш. Поверніть по нього, то скорше.

Ми підїхали за хвилю під мою хату, вхопили кіш — пігнали.

За містом також безлюдно. Хто мав виїхати, виїхав; хто полишився, тремтів у запертій хаті.

Я сиділа з учителем у фаетоні, а перед нами фірман не підганяв, а стримував коні, щоб рвалися до дому. Легенький фаетон лиш вигинавсь і мчав з тихим шумом, мов птиця.

Учитель торкнув фірмана в плече.

— Стань! — крикнув.

— Маєте, пані, перепустку? — питає мене.

— Ні! Яку перепустку?

— Ні? То якже буде? Можуть вас чіпати.

Мені аж холодно стало. Щож я тепер зроблю, що зроблю... не знаю.

— Заждіть — каже шукаючи по кишенях — я маю перепустку на жінку. Поїдете як моя жінка.

— Ми й разом держіться — крикнув на газдів.

— Гони!

Я глянула взад. Поза нами може зо двацять фір довгим рядом рвало вперед. На найближчій фірі хитався то підскакував мій кошик. Ніч була темна, чорна навкруги. Нараз на темносинім небі засяла далека луна.

— Горить... — сказав пошепки фірман, з побожним острахом.

— Десь коло Станиславова... докинув понуро учитель. — Москалі село палять...

Фірман потиснув коні, ми ще швидше помчали. Їхали мовчки. Учитель дрімав сидячи. То взад, то вперед; то в ліво, то в право похитувався.

В половині дороги стаємо попасати. На селі таки, не при заїзді, а при дорозі. Один стає на варті — надслухує... До мене підходить газда сусідської фіри.

— Пані, — каже ввічливо — а добре вам їдеться? Не холодно?

Приступає і другий, з другого боку.

— Боїтеся? Не бійтесь. Адіть, кілько нас люда, ми вас не дамо. — І всміхається добряче.

Поклав коло мене малай та бриндзю.

— Їджте, панночко, — каже сердечно — ви май голодні.

Я дійсно голодна була. Взяла малай у руку і думала: Ті бідні гірські люде, у которих і овес не родиться — діляться зі мною послідним. А чим я їм віддячусь? Навіть грошей не маю. Уряди не виплатили пенсій...

Ми були вже недалеко Коломиї. Наші фіри погубилися по дорозі, або в бік звернули. З довгого ряду лишився лиш фаетон та фіра з кошем.

З придорожної хати в одним селі вийшов якийсь, як казали, купець, що втік, сюди з доньками. Хотів ті доньки завезти ще далі і глядав для них фіри.

— Щож, у фаетоні вже нема місця — каже учитель.

— То заберіть ви, газдо, — звертається до фірмана на возі.

— А вас кілько? — питає Гуцул.

— Нас є пятеро, подушки і два куфри.

— То не годен. Я вже кіш везу.

— То чий це?

— Тої пані, що їде на переді.

Купець приступив до Гуцула ближче, чую підмовляє його:

— Скиньте цей кіш у рів, я вам заплачу більше.

— А в коши тім була тепла одіж і постіль. Без них мені у горах застуда і загибіль. До цього я не дала.

— Я цього не зроблю — каже Гуцул.

— Але я вам дам більше.

— Дайте скілько хоч. Ця пані звірила мені і я кіш довезу.

По цім поганім торзі ми рушили в дальшу дорогу. Світало вже, як виїзджали у Коломию.

На одім обійстю бачу, що серед подушок і домашної обстанови сидить жінка. Ломить руки у розпуці і голосить: „Ратуйте, люде! Всі поїхали, мене лишили! Москалі прийдуть, ратуйте!"

Віхали ми в місто. Дивлюсь, а там перед кождою хатою стоїть фіра. Люде не сплять — вибираються. Припали до нас, розпитують:

— Ви з Коломиї? А що там Москалі вже є?

Мені ніяково стало. Я думала, що тут, у знакомих, у затишнім гірськім кутику схоронюся та перебуду лихо, а вони — самі втікають!

Не було иншої ради. Пересілася до них на фіру і поїхали зими бо вже йшло, не до літа, ла в гори.

Аркадій Аверченко.

НЕМА ГОЛОДУ...

Є такі клясичні приповідки, що житимуть і будуть свіжі 200, 500 і 800 літ.

Приміром:

— Завойованим народам треба оставити лише одно око, щоби мали чим плакати, — так сказав Бісмарк

— Держава — це я! — сказав Людвик XIV.

— Париж варта Служби Божої — сказав Генрик IV., як змінив віроісповідання.

Цей король виявився дуже альтруістичний завдяки другій своїй думці:

— Я хотів би, щоби в зупі кождого мого горожанина була курка.

Не знаємо, що хотіли би бачити в зупі кождого з підданих Ленін і Троцький, але славний начальник чрезвичайки, Петерс, висловився про це ясно і недвозначно. Його погляд уважаємо не менше важним ніж погляд Генрика.

Часописи повідомили, що коли перед тодішнім головою міста Ростова над Доном зявилася делеґація робітників і повідомила його, що працюючий люд голодує — Петерс відповів:

— І ви називаєте це голодом?! Чи це голод, коли ваші ростівські помийні канали набиті ріжними відпадками й останками? Ось у Москві, де всі канали порожнісенькі і чистісенькі, наче вилизані, ось то там голод!

І так ростовські робітники можуть сказати за запорожцями:

— Ще є порох у порохівницях! Ще повні помийні канали! — ці добродійні склади большевицької влади!

Всетаки ця Петерсова ґадка промайнула по часописах зовсім незамітно. Ніхто не звернув на неї належної уваги.

Це несправедливість! Таких гадок не ялося забувати.

Колиб я мав владу в руках, я видав би всюди величезні афіші, сказав би вирити ці слова на мармурі, розіслав би їх обіжником до всіх шкіл і виховуючих заведень, мій оклигчник розголосив би їх голосно на всіх прилюдних майданах і перехресних дорогах:

—Доки в місті помийні канали повні, чому робітники говорять про голод?...

*

Цікаве, чи Г. Д. Велс підчас побуту в Москві оглядав між иншими чудами большевицької влади також і помийні канали?

Коли оглядав, то певно одушевлявся:

— То-то гиґієна, то-то чистота! Таж на дні цієї помийної ями можна вигідно танцювати факстрата, наче на паркеті!

— А в нас, в Анґлії, в помийних ямах є чорт зна що: шкоринки хліба, кусники риби, недокурки, останки дробу, сушених сардинок, окравки сира! Ні, большевицька влада має кращі і на ширшу скалю закроєні умовини істнування, коли в цій грязькій, болотяній Москві вона зуміла запровадити таку взірцеву, ідеальну чистоту.

*

Цікаве теж, як це тов. Петерс орґанізуватиме добродійну поміч із помийних каналів?

Мабуть передовсім допустять до такого величнього пиру комуністів — першої категорії. Коли ці зберуть із верха що найліпше — голівки з оселедців і шкірки з ковбаси — підійде друга категорія, звичайно робітники. Виберуть лупу з барабоь і останки кінських литок, а все інше хай собі зість третя категорія — буржуї та саботажисти.

Колиб я не був письменником, але вязничним сторожем і колиб так Петерс попався в тюрму в мої руки, я справив би йому роскішне життя! Годував би його, що мало не тріс би! Що дня приготовив би я йому обід із сімох страв із десером.

Він у мене не зазнав би голоду, згідно з його власною думкою:

— Доки є повні канали та помийні ями — годі говорити про голод!

Меню Петерсове булоб таке:

Перекуска: Лушпатиння з чісника і лушпа фашерована а ля обернюар.

Зупа: Консом із милиння а ля Савон із відпадками, пироги з недокурків і з попелом.

Риба: обгризки з оселедця з грибами зі стіни.

Мясо: Фрікасе Ра-Мор, печене на мишачім смальці.

Курятко: Перо із старого жіночого капелюха.

Десер: Папір від чоколяди, лушпа з яблок і фуси з кави.

Не гадаю, щоби Петерс міг не хотіти такого обіду.

А то тому, що коли такі великі люди, як Наполеон, Суворов і Петро Великий часто їли страву зі спільного кітла з вояками, то якеж мають право не хотіти їсти зі спільного кітла большевицькі Наполеони, які з цілої Росії створили один спільний котел: помийну яму.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

На Рідну Школу та інвалідів.

До місцевого Комітету допомоги рідному краєви дальше наспіли такі жертви: Сестрицтво Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії у Вунсакет, Р. Ай., жертвувало зі своєї каси $25.00 на допомогу для Рідної Школи; гр. Мих. Карась передав до комітету $17.00 з хрестин, котрі відбулися в гр. Миколи Матковського. Ці гроші на заклик Дмитра Зелененького зложили на допомогу інвалідів слідуючі гості: по $2.00: М. Матковський, І. Старик, М. Герман; по $1.00: М. Карась, Д. Зелененький, Ксеня Карпишин, С. Шенґор, Катерина Баворовська, В. Кушнір, Антонія Зелененька, П. Ґембаровський; по 50 цнт.: М. Камфонік, Т. Кокольський, Й. Барос, М. Баворовський, М. Овесний, І. Пурич.

Всі гроші відослано через „Обеднання" по волі жертводавців у призначене місце.

Комітет дальше кличе всіх свідомих українських громадян, щоби при всякій нагоді памятали за Рідний Край, а головно тепер звернули більше уваги на боєву акцію. Це ще не значить, що ми відтепер виключно маємо слати на боєву акцію всі жертви. Бо боєва акція в нашім розумінню мається і в тім, коли ми шлемо жертви навіть на таку справу, як на пластунський зїзд, котрий відбудеться в Анґлії, а до котрого і наша поневолена нація готується.

Уважаймо, що ми, ціла нація, в ярмі і тому маємо дуже богато фронтів до боротьби, а боротись мусимо, бо само життя до сього нас змушує. Тому найкраще буде так, щоби наші громадяне звертали увагу на наші українські часописи, **коли, на що і які заклики йдуть,** а тоді краще будуть орієнтуватись, на що збирати жертви.

За Комітет:

М. Бардачевський, Гр. Кічак, Юлія Басан, М. Скибінський.

DO YOU KNOW WHY --- Some Of the Girls Don't Take to the Nose Veil Fad? INTERNATIONAL CARTOON CO. N. Y. Drawn for this paper By Frank Leet

322

